

MANHEMSSKOLAN

Kalix Kommun

Foto Jenny Ivarsson

**Studie- och yrkesvägledande insatser
inom området
studie- och yrkesvägledning, hela skolans
ansvar.**

Manhemsskolan åk 7 – 9

Gäller från läsåret 2018/19

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1) Inledning	sid. 1
2) Bakgrund	sid. 2
3) Lagar och regelverk	sid. 4
4) Kvalitetssäkring av skolans syv	sid 5
5) Studievägledningens betydelse i både vid och snäv bemärkelse	sid. 5
6) Vägledningens värde för individen, skolan och samhället	sid 6
7) Manhemsskolans egna punkter att sjösätta och utveckla	sid 7

1. Inledning

I dagsläget görs en rad insatser inom området studie- och yrkesvägledning vid Manhemsskolan i Kalix, som är en högstadieskola åk 7 – 9 med ca 500 elever. I insatserna ingår syv/ studie- och yrkesvägledning i både snäv bemärkelse och vid bemärkelse.

Då det arbetsområdet både inventeras och utvärderas kan vi dock konstatera att de olika insatserna som kan sättas under rubriken ”syv i vid bemärkelse”, de kan innan denna arbetsplan sätts vara både personbundna (utifrån undervisande lärare), men även utifrån att olika syvrelaterade aktiviteter kan erbjudas olika läsår. Därför har vi inte kunnat säkerställa att varje årskurs/årskull får chans till samma information inom området studie- och yrkesvägledning – varken i mängd eller i innehåll.

Manhemsskolan är en kommunal högstadieskola i Kalix Kommun. Kalix Kommun har en kommunalt övergripande syvplan som berör Manhemsskolans elever. I den kommunala planen kan vi överblicka vad eleverna fått i de kommunala låg- och mellanstadieskolorna, men även vad de får på gymnasienivå. Manhemsskolan har även en egen syvplan för skolan, som berör studie- och yrkesvägledarens eget ”årshjul” med dess insatser. Denna nya plan, ”Studie- och yrkesvägledande insatser inom området studie- och yrkesvägledning, hela skolans ansvar, Manhemsskolan åk 7 – 9”, är kopplad till skolans studie- och yrkesvägledande insatser som gäller syv i det vida perspektivet, som hela skolans ansvar och även kopplat till undervisning samt skolaktiviteter på skoltid.

Manhemsskolan har sedan ett antal år en egen syvgrupp, som fungerar som skolans arbetsgrupp rörande syvrelaterade områden och frågor. Gruppen består av rektor, biträdande rektor, skolans studie- och yrkesvägledare och arbetslagledarna för åk 7, 8 och 9. Manhemsskolans syv deltar även i eht-möten och är där delaktig i ärenden och frågor kopplat till studie- och yrkesvägledning och där ingår även motiverande samtal. Kalix Kommun har också en egen syvgrupp för kommunens anställda studie- och yrkesvägledare.

Våren och hösten 2018 har ett par lärare samt rektor och syv vid Manhemsskolan deltagit i Skolverkets utbildningspaket ”Skola och arbetsliv i Norrbotten”. Utbildningstillfällena har bestått av fysisk träff/utbildningsdag samt processtöd, då en representant från Skolverket besökt oss vid två olika tillfällen, samt en digitalträff med erfarenhetsutbyte med andra skolor från länet. Utbildningen har avhandlat det som denna arbetsplan nu mynnar ut i.

Manhemsskolan Kalix den 31 oktober 2018

Helena Stenberg, Ma/No-lärare
Nina Huuva ,Sv/En-lärare
Emma Jacobsson, Sv/So-lärare
Ingegerd Dahlgren Rektor
Ronnie Rifalk Biträdande rektor och Ma/No-lärare
Jenny Ivarsson, Studie- och yrkesvägledare

2) Bakgrund

Denna lokala arbetsplan blir ett tillägg till två redan befintliga syvplaner för Kalix Kommun, som består av:

- **Den kommunala syvplanen berör hela grundskolan åk 1 – 9, samt gymnasieskolan och komvux.**
- **Manhemsskolans /högstadiets egen syvplan, vilken är kopplad till studie- och yrkesvägledarens yrkesuppdrag. I skolans syvplan, som är studie- och yrkesvägledarens egen arbetsplan för skolan, ingår:**
  - Klassrumsinformation i varje klass fr.o.m. åk 8 – i åk 8 och 9, samt skolans FBG-grupp för nyanlända elever.
  - Individuella vägledningssamtal med elever i alla årskurser, löpande under läsåret utifrån behov. Det kan även ske på uppdrag via skolans EHT-team, bokningar initierat via mentor och- eller vårdnadshavare.
  - Alla elever kallas på höstterminen i åk 9 till minst ett (eller flera, utifrån behov) individuellt och obligatoriskt vägledningssamtal angående framtidsval, yrken och framtid. Dessa samtal fortgår löpande hela läsåret då justeringsperiod för gymnasievalet sker i april-maj.
  - Övriga syvrelaterade ansvarsområden för skolans studie- och yrkesvägledare är informationstillfällen på föräldramöten för åk 7, 8 och 9 i samband med varje läsårsstart.
  - Syv är en kontinuerlig del i den individuella studieplanen för nyanlända elever.
  - Syv ansvarar för de syv- och informationsrelaterade bitarna i gymnasieövergångar på ett individuellt plan för olika elever.
- **Denna arbetsplan som gäller syv i undervisningen och syv kopplat ihop med syvrelaterade skolaktiviteter som ligger under hela skolans ansvar.**

Vid en genomgång av det som redan görs i form av studie- och yrkesvägledande insatser i det vida perspektivet, går de under följande punkter:

- Arbetsområde om arbetslivet inom SO-ämnet.
- Skolans praoverksamhet: 1 v. i åk 8 samt 1 v. i åk 9 och med dess för- och efterarbete på lektionstid. (Manhemsskolan har alltid haft praoverksamhet, 1 v. i åk 8 samt 1 v. i åk 9).
- Hur man skriver CV har man som lektionsuppgift inom ämnet svenska.
- Olika lärare kan ha olika studiebesök olika år, kopplade till deras ämne (beroende på kontakter och ämnesområde).
- Filmvisning på lektionstid tillsammans med mentor med presentation av gymnasieskolans alla program.
- På höstterminen i åk 9 kommer konceptet ”Framtidståget” till skolan för informationspass för alla elever i åk 9.
- På höstterminen i åk 9 bjuder ortens Naturbruksgymnasium in till en s.k. naturbruksdag, med aktiviteter kopplade till skolans utbud av gymnasieutbildningar.

- Vartannat läsår anordnar Kalix Kommunen i samarbete med högstadiet och gymnasieskolan en stor framtidsmässa rörande yrken och framtid: ”Växa i Kalix”-mässan. I konceptet ingår studiebesök till olika företag för alla elever i åk 8. Där ingår även för- och efterarbete.
- Vissa aktiviteter kopplat till gymnasievalet erbjuds från gymnasieskolan även på skoltid som en skolaktivitet. Företrädevis för åk 9-elever, men vissa år har det även gällt för elever i åk 8, med gymnasieprogramsinformation på skoltid.

Det är ett faktum att det mesta av arbetsinsatserna under rubriken ”syv – hela skolans ansvar” i dagsläget sker inom so-ämnet och inom ämnet svenska. Vi ska även se över varför allmänna informationsbitar kopplade till området syv som elever får på skoltid, kan se olika ut olika läsår. Där är vi beroende av samarbeten med externa verksamheter.

I diskussioner rörande området ”studie- och yrkesvägledning, hela skolans ansvar” och syv /studie- och yrkesvägledning integrerat i undervisningen, har vi inom gruppen som gått utbildningspaketet ”Skola och arbetsliv i Norrbotten”, kommit fram till ett det inte ska fokuseras på ytterligare pålagda arbetsuppgifter för undervisande lärare i denna nya arbetsplan: Vad det handlar om är att vi ska sätta ett förhållningssätt och arbetssätt där vi, all personal vid skolan, har elevernas framtida vägar med dess olika val, samt det kommande arbetslivet, med oss i ett tankesätt som genomsyrar all undervisning vid skolan. Samtidigt är det viktigt med tydliggjorda punkter i en arbetsplan inom området, för att kunna säkerställa uppdraget – både att det blir gjort men även med tydlighet i innehåll samt som stöd i arbetet.

3) Lagar och regelverk som styr skolans studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledningen – ett ansvar för hela skolan:

”Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Skolans studie- och yrkesvägledning styrs av skollagen, skolförordningar, läroplaner, samt kurs- och ämnesplaner.”

Text från Skolverkets publikation ”Studie- och yrkesvägledning i undervisningen” som finns att ladda ned via denna länk:

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfee44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3798.pdf?k=3798

Huvudmannens ansvar:

”Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs enligt bestämmelserna i skollagen och andra skollagar och förordningar”. Skollagen (2010:800) 2 kap. 8 §

Huvudmannen ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla studie- och yrkesvägledningen.” Skollagen (2010:800) 4kap. 3 §

Rektors ansvar:

”Rektorn har ett särskilt ansvar för att utveckla samverkan mellan skolan och arbetslivet, så att eleverna får konkreta erfarenheter inför valet av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Rektorn har också ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen planeras och organiseras så att eleverna får information om- och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.” Förordning (SKOLFS 2010:37) Om läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.8

Lärare och annan skolpersonals ansvar:

”Läraren har ett särskilt ansvar för att bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Läraren ska också medverka till att utveckla kontakter med mottagande gymnasieskolor, organisationer och företag”. Förordning (SKOLFS 2010:37) Om läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshemmet 2.8

”All personal i skolan har ett ansvar för studie- och yrkesvägledningen. Tillsammans ska man stärka, systematisera och synliggöra det arbete som redan görs. Personalen ansvarar också för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund” Förordning (SKOLFS 2010:37) Om läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.6

Studie- och yrkesvägledarens ansvar:

”Studie- och yrkesvägledaren har ett särskilt ansvar för att informera och vägleda eleverna inför deras fortsatta utbildning och yrkesinriktning. I sitt arbete ska vägledaren särskilt uppmärksamma elever med funktionsnedsättning. Vägledaren ska också vara ett stöd för den övriga personalens insatser inom studie- och yrkesvägledningen” Förordning (SKOLFS 2010:37) Om läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2:6

4) Kvalitetssäkring av skolans syvverksamhet

För att säkerställa en likvärdig studie- och yrkesvägledning för eleverna måste man tydliggöra mål för verksamheten – och kontinuerligt utvärdera verksamheten. Det finns olika metoder och stöd för detta, bl.a. genom metoden BRUK:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/kompetensutveckling/kvalitetsverkstaden>

Vi kan även använda oss av det s.k. ”Kvalitetshjulet” som en metod för att arbeta systematiskt med skolans studie- och yrkesvägledning:

”Var är vi”?

”Vart ska vi”?

”Hur gör vi”?

”Hur blev det”?

Skolverket har även publikationen ”Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet” som ett stöd:

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf2901.pdf?k=2901

Syftet med ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete är för att kunna säkerställa att de nationella målen för de olika utbildningsområdena uppfylls.

5) Studievägledningens betydelse i både vid och snäv bemärkelse

Inom vägledning talar man om det viktiga med att utveckla elevernas "valkompetens": Det är en viktig egenskap i dagens- och i framtidens samhälle. En bra valkompetens kräver både kunskap och tid att utveckla för en ung individ inför framtidens olika val som ska göras, då det kommer till olika vägar att gå vidare i livet i fråga om utbildning och arbetsliv.

Där ingår vägledning i både snäv och vid bemärkelse. I en snäv bemärkelse handlar det om att eleverna genom individuell vägledning får chansen att utveckla en självkänedom inom detta område och i en vid bemärkelse blir ju en av huvudfrågorna bl.a. varför man måste gå i skolan och utbilda sig (och varför man behöver ha kunskap i de olika skolämnena). Där är kunskap om arbetslivet och om olika branscher och yrkesområden oerhört viktigt.

Inom området valkompetens är en personlig självkänedom viktigt att få utveckla för eleverna. Begreppet självkänedom inom vägledning kan utgå utifrån dessa punkter från ett elevperspektiv:

- var är jag (och vem är jag)
- var ska jag/vad vill jag (och varför)
- hur gör jag (och vad krävs)

All vägledningen ska vara anpassat till ålder och mognad och vara förutsättningslös då det kommer till kön, social bakgrund och etnicitet.

6) Vägledningens värde för individen, skolan och samhället

För individen handlar det om att

- Öka förmågan att hantera olika valsituationer
- Bredda referensramarna
- Utöka möjligheterna att utvecklas utifrån sin fulla potential
- Att som elev rustas för att kunna möta omvärlden och dess möjligheter i ett livslångt perspektiv.
- Underlätta elevers etablering på arbetsmarknaden.

För skolan och elevernas skolarbete handlar det om att

- Öka elevernas motivation för skolarbetet och skolgången
- Öka elevernas insikt då det kommer till att koppla ihop de olika skolämnena med arbetslivet och vad de behöver för kunskaper som en vuxen individ som en del av samhället.
- Öka elevernas förståelse för utbildningssystemet och dess olika bitar och delar – och de val som därinom ska göras

Från samhällets sida handlar det om att

- Minska avhopp och felval (gymnasievalet och val till högre utbildningar).
- Det handlar även om den nationella kompetensförsörjningen.
- Ovanstående punkter kan även kopplas ihop med att för framtiden säkra välfärd, hållbarhet och demokrati.
- För arbetsmarknaden handlar det om att ta tillvara begåvningsreserv och matcha arbetsmarknadens behov.

Skolans studie- och yrkesvägledning i både vid och snäv bemärkelse kan man koppla ihop med de tre områdena

- **Motivation**
- **Resurser**
- **Visioner**

7) Manhemsskolans egna punkter att sjösätta och utveckla

Manhemsskolan kommer att sjösätta denna arbetsplan inför läsårsstarten 2018/19. Rektor kommer att avvara tid för det då skolkollegiet har sin läsårsuppstart dagarna utan elever. Vid införandet av en ny arbetsplan är tillvägagångssättet för att få planen som en fungerande skolverksamhet viktig: Det handlar om presentationen, innehållet, mottagandet, syftet, både angående "farhågor" och förväntningar. Det är viktiga områden att förhålla sig till i samband med presentation av arbetssätt som i dagsläget ofta kan vara personbundna.

Arbetsmodeller för alla undervisande lärare:

- **Inför varje nytt läsår tar lärarna i varje ämne vid första lektionen upp de olika arbetsområdena för läsåret och varför- och när eleverna behöver kunskaper inom detta, kopplat till framtiden och yrkeslivet. En modell är att dela in klassens elever i grupper, där varje grupp ska komma på så många yrkes som möjligt, vilka kan kopplas ihop med kunskaper inom aktuellt skolämne.**

Skolans syv upprättar ämneskopplade yrkesbanker som en "facit", men även som stöd.: Exempelvis matematik är kopplat till bl.a. kock, snickare, svetsare, elektriker etc., men även privatekonomin o.s.v. (privatekonomin är ju i sin tur ihopkopplad med yrkeslivet). Kemi kan kopplas till tillverkningsindustrin och tekniska yrken, men även kopplas till ex. frisöryrket och dess kemiska processer etc. (Det var bara exempel.)

- **Det ultimata är att varje skolämne kopplas till något studiebesök: I det ingår även att yrkesverksamma besöker skolan. Där ska skolans syv upprätta färdiga kontaktbanker till lärarna inom- och för varje ämnesområde och läraren kan fritt sätta in sådana besökstillfällen då det bäst passar under läsåret.**

- **Skolan måste få in den obligatoriska praon som en skolverksamhet i ett större- och mer betydelsefullt sammanhang för eleverna: Hur kan man planera- och förbereda inför praon i de olika skolämnena? Gäller även det viktiga efterarbetet. Det finns många bra idéer att utveckla inom området. Bl.a. kan varje skolämne lektionsmässigt förbereda eleverna inför deras prao. Det kan handla om att göra matlåda på en Hk-lektion, gå igenom kroppsbelastningar inom olika yrkesområden på en idrottslektion (och hur man kan förebygga dem) angående olika arbetsuppgifter som tillhör olika yrken, e.t.c.**

- **Hur kan externa skolaktiviteter kopplas till elevers kunskaper om arbets- och yrkesliv, men även mot viktiga framtida val. Det ska tydliggöras i en fast satt årsplanering där även externa aktiviteter ingår (framtid- och yrkesmässor, men även gymnasieprograminformation), vilket i sin tur kan säkerställa en likvärdighet av information oavsett läsår /arbetslag / personbundna aktiviteter etc. Där behövs ett gott samarbete på kommunivå, angående skola - arbetsliv och huvudmannen har där ett viktigt ansvar.**

**- Övningar på lektionstid med mål att träna upp elevers egen valkompetens:
Det kan göras i alla ämnen under olika rubriker och "spår". Gärna med redovisning som arbets sätt: Varför valde eleven det arbetsområdet, samt med ytterligare tankar kring det, kopplat till själva redovisningen. I samband med olika valsituationer är det viktigt att eleverna får lära sig att reflektera angående egna val. Det tränar dem inför framtiden då det kommer till olika viktiga val som ska göras.**

En idébank för olika arbets sätt med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar finns samlad i denna publikations från Skolverket:

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3816.pdf?k=3816

Tillägg till denna arbetsplan inför dess implementering:

En viktig punkt är att få all personal delaktig då en ny arbetsplan som sjösätts. Många av ovannämnda områdespunkter som finns med i denna plan är saker som en del av lärarna vid Manhemsskolan redan gör, men det sker då på en personbunden basis - medan skolans uppdrag är att få in det i verksamheten på ett sätt som säkerställer en likvärdighet i innehållet i undervisningen.

I samband med sjösättningen av denna arbetsplan kan man använda sig av väl kända arbetsmodeller inom processtöd. Det är viktigt med en implementering som inte stör befintliga strukturer:

En modell är att i samband med införandet av arbets sätt under dessa rubriker så kan man t.ex. dela in kollegiet i tvärgrupper, där de får en diskussionsuppgift att punktvis belysa varför studie- och yrkesvägledning är viktigt för våra elever. Därefter kan man dela ut arbetsuppgiften angående olika arbetsmodeller för att nå dit – för att i nästa steg konkretisera. Där kan konstruktiva förslag komma fram, som vi kan lägga till i denna arbetsplan.